

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafroz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Sapparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Raupov Xolmamat Rashidovich, Xaitova Olmaxon Saidovna

O'ZBEKISTONDA KON-METALLURGIYA SOHASI TARAQQIYOTIDA BERUNIY

ILMIY METODOLOGIYASINING O'RNI 13-19

Muminov Ulmas Ravshanqulovich

QADIMGI TURKIYLARDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI 20-30

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

MEHNAT MIGRATSIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI:

XALQARO STANDARTLAR VA MILLIY QONUNCHILIK 31-37

Absalom Ziyadullayevich Xujanazarov

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SURXONDARYO VILOYATIDA

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI O'ZGARISHLAR 38-43

Allamuratov Shuxrat Ashurovich

BUXORO AMIRLIGINING ICHKI SAVDO-TRANZIT ALOQALARIDA

AMUDARYO SUV YO'LINING O'RNI 44-49

Sabirov Mansurbek

AMUDARYO SOHILI BO'YLAB XALQARO KARVON YO'LIDA RIVOJLANGAN

O'RTA ASR VA SHAHARLARI SAHIFASI 50-53

Matnazarova Mohira Uktamovna

KO'CHMANCHI CHORVADORLAR CHORVACHILIK XO'JALIGINING

SHAKLLANISH OMILLARI 54-59

Shukurillayev Yunus Asrorovich

BUXORO AMIRLIGIDA HARBIY UNVON VA MANSABLARGA TAYINLANISHIGA

OID HUIJATLAR TAHLILI (QO'SHBEGI DEVONXONASI ARXIVI HUIJATLARI ASOSIDA)..... 60-67

Esanova Nilufar

O'ZBEKISTONDA XALQARO MUNOSABATLARNING USTUVOR YO'NALISHLARI

VA ULARNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 68-73

Jumayev Abdumo'min Fayziyevich

IBN SINONING ASH-SHIFO ASARINING ISLOM VA YEVIROPA FALSAFASIGA TA'SIRI 74-82

Pardaxol Normamatova Ochildiyevna

MUSTAQILLIK YILLARIDA SURXONDARYO VILOYATINING

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIGI 83-87

Elboyeva Shaxnoza

O'ZBEK OLIMALARINING XALQARO ILM-FAN, MADANIYAT RIVOJIGA

HAMDA FAN VA TEXNIKA TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSALARI 88-94

Джаббаровова Юлдуз Джуманиязовна

РОЛЬ ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 95-100

Tuyev Fazliddin Erkinovich

2009–2011-YILLARDA BUXORO, SAMARQAND, NAVOIY SANOATIDA

O'SISH VA XALQARO HAMKORLIK DINAMIKASI 101-104

<i>Жураева Камола Сайфиддиновна</i> КАСПИЙСКИЙ РЕГИОН ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	105-109
<i>Abdujabborov Kamoliddin</i> QADIMGI BAQTRIYA VA AVESTO JAMIYATI DAVRI QISQACHA TAHLILI	110-115
<i>Mamanov Abdurahim Abduhakimovich</i> TEMURIYLAR VA ULARDAN KEYINGI SULOLALAR DAVRIDA DINIY HOKIMIYATNING KUCHAYISHI (SABABLAR VA NATIJALAR)	116-122
<i>Xolmatov Shukurillo Ziyoviddin o'g'li</i> INGLIZ TILLI TADQIQOTLARDA ILK O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO TARIXINING O'RGANISH BOSQICHLARI	123-128
<i>Djurayev Baxtiyor Rajaboyevich</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLARNING O'RNI VA GENDER TENGLIGI MASALALARI (TARIXIY-IJTIMOIIY TAHLIL 1991-2025-YY)	129-136
<i>Matyagbov Toyirjon Sultanbayevich</i> JANUBIY OROLBO'YI HUDUDIDA NEOLIT DAVRI KULOLCHILIGIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	137-140

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА НА ТЕРРИТОРИИ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА	141-153
<i>Shodmonov Abduvohid Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON TARIXIY YODGORLIKLARINI RAQAMLI TURIZM ORQALI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH	154-157

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Otamuratov Sarvar</i> YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YANGI TASHABBUSLAR VA QONUNGA TAKLIF ETILAYOTGAN MUHIM QO'SHIMCHALAR	158-164
<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYA VA BUZG'UNCHI FAOLIYATNING SHAKLLANISHIDA SALBIY TARBIYA VA ATROF-MUHIT TA'SIRI	165-171
<i>Raxmatova Xolidaxon Xolikovna</i> XOJA AHROR VALIY MUROSAGA OID QARASHLARINING FALSAFIY MOHIYATI	172-178
<i>O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna</i> ABDULXAMID SULAYMON O'G'LI CHO'LPONNING BADIY-ESTETIK MEROSI	179-183
<i>Yazdonov Ulug'bek Tashmurotovich</i> TA'LIM VA TARBIYA – JAMIYATNI MA'NAVIY-MADANIY DEFORMATSIYALASHUVDAN SAQLOVCHI OMILDIR	184-189
<i>Абдуллаева Махбуба Нуруллаевна, Жалалова Гулбахор Одилжоновна</i> КОГНИТИВНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ В IX – XII ВЕКАХ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	190-197

<i>Rasulov Hakim Mamanovich</i> DAVLAT VA JAMIYAT O'ZARO ALOQADORLIGINING SIYOSIY-INSTITSIONAL TAHLILI	198-201
<i>Azamova Sitora Ayonovna</i> O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	202-206
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> FUTUROLOGIK TAFAKKURDA SUN'IY INTELEKTNING NAMOYON BO'LISHI	207-212
<i>Namazova Yulduz Muzaffarovna</i> RAQAMLI SIVILIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY TA'LIMNING STRUKTURAVIY-FUNKSIONAL JIHATLARI	213-217
<i>Abdurazzoqov Gulmurod Musurmonqulovich</i> MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	218-224
<i>Tojibayev Baxromjon Turabayevich</i> "PREKARIAT" TUSHUNCHASINING GENEZISI: ETIMOLOGIYA, FALSAFIY-IJTIMOYIY ANGLASH	225-229
<i>Tursunova Laylo Ergashevna</i> TILAB MAHMUDOVNING ADABIY ESTETIK QARASHLARINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	230-235
<i>Филиппов Ольгерд Александрович</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА	236-244
<i>Chorieva Madina Aliyevna</i> INKLYUZIV TAFAKKUR — JAMIYATNING BARQAROR RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSI	245-249
<i>Zakirova Nigora Xalmaxammatovna</i> AXBOROT MAKONIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH IMKONIYATI	250-254
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> AXBOROT IMPERIALIZMI TAHDIDLARI	255-261
<i>Karimov Zafarbek Ataboyevich</i> TA'LIM TIZIMINI SOTSIOLOGIK-FALSAFIY TAHLIL QILISHDA GUMANITAR YONDASHUVLAR	262-267
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLAT HAQIDAGI G'ARBONA QARASHLAR: FALSAFIY-ILMIY TAHLIL	268-272
<i>Shaydullayev Normamat Sherkuziyevich</i> RAQAMLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA INSON QADRI VA ONG EVOLYUTSIYASI	273-278
<i>Tursunova Olmos Fayziyevna</i> YOSHLAR HUQUQIY ONGI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING MA'NAVIY TARBIYA JARAYONIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	279-284
<i>Turaeva Sanobar Khalimovna</i> EASTERN EDUCATION - THE IMPORTANCE OF UPBRINGING IN THE FORMATION OF HUMAN QUALITIES IN YOUNG PEOPLE	285-287

<i>Jo'rayev Akram Namozovich</i> EKSTREMIZM G'OYALARIGA QARSHI KURASHDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH MEXANIZMLARINING PSIXOLOGIK VA FALSAFIY ASOSLARI	288-291
<i>Taylyakova Feruzahon Sultanovna</i> GLOBALASHUV - MA'NAVIYATNI ANGLASH OMILI	292-296
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	297-302
<i>Sherboboyev Muxriddin, Javlonbek Hafizullayev</i> KARL POPPERNING BILISH FALSAFASIGA OID QARASHLARI	303-307
<i>Nasriddinov Faxriddin Xalmamatovich</i> AXBOROT VA AXBOROT TIZIMLARINING FALSAFIY TAHLILI	308-314
<i>Ochilov Husan</i> MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI	315-321
<i>Madaminov Nasimjon</i> MILLIY MUSIQIY MEROS ASOSIDA YOSHLARNING ESTETIK DIDI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	322-326
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdammovna</i> MEHNAT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH SOHADAGI XORIJIY TAJRIBALAR	327-331
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Narmuratov Zayniddin Radjabovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SCIENCE/ILM KONSEPTLI FRAZELOGIK BIRLIK LARNING LINGOMADANIY XUSUSIYATLARI	332-337
<i>Payzibayeva Madinaxon Sobirjon qizi</i> INGLIZ XALQ ERTAKLARI OBRAZLARINING BADIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	338-342
<i>Axmedov Anvar Botirovich</i> NEMIS TILI TIZIMIDA O'ZLASHMA NEOLOGIZMLARNING ROD KATEGORIYASIGA EGA BO'LIH MASALASI	343-347
<i>Djabbarova Shoiri Baltayevna</i> ETNOGRAFIK REALIYALARNING LINGVISTIK XUSUSIYATI	348-351
<i>Genjemuratov Yaqipbek Baxriyatovich</i> FELETONNING JANR SIFATIDA ANIQLASH MUAMMOLARI	352-355
<i>Tadjiyeva Mastura Fayzullayevna</i> INGLIZ MAQOLLARIDA "LOVE" KONSEPTINING VOQELANISHI	356-360
<i>Qurbonova Gulnoza Abduholiq qizi</i> GIDRONIMLARNING STRUKTUR-SEMANIK TAHLILINING XUSUSIYATLARI	361-364
<i>Ayimbetova Shyryn Jabbar qizi</i> BOLALAR ADABIYOTINING POETIK-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI: YOSH PSIXOLOGIYASI, DIDAKTIKA, AKSILOGIYA	365-371
<i>Ruziyeva Nasiba Kenjayevna</i> O'ZBEK TILIDAGI IBORALARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI VA FRANSUZ TILIGA TARJIMASI	372-375

<i>Бабаева Зарина Сайфуллаевна, Фёдорова Арина Максимовна</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	376-385
<i>Xushmatatova Aminaxon</i> LINGUOCULTURAL FEATURES OF SPEECH INTENTION IN THE DISCOURSE OF ENGLISH AND UZBEK DRAMATIC WORKS	386-392
<i>Saparniyazova Sarbinaz Baxtiyarovna</i> THE INFLUENCE OF CONTEXTUAL FACTORS ON THE PERCEPTION OF THE PRAGMATICS OF APOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK	393-397
<i>Adxamova Shirin Farhodjon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA EMOTSIONAL HOLATNI IFODALOVCHI KOLLOKATSIYALARNING QIYOSIY TADQIQI	398-401
<i>Машарипова Валентина</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ВЕРБАЛИЗАЦИИ ПАРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ В АНГЛИЙСКИХ И РУССКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ	402-405
<i>Abduqahhorova Gulnoza Abduvahobovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI IQTISODIY ANGLISIZMLARNING SINTAKTIK XUSUSIYATLARI	406-411
<i>Raxmonova Yulduz Xusanovna</i> ADABIY ASARLARDA IJTIMOIIY FOJIAVIYLIKNING ESTETIK TALQINI	412-417
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> ADABIYOTDA ANIMALISTIK JANR VA RAMZIY OBRAZLAR BO'YICHA OLIV BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR	418-427
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Фазилов Фарход Маратович</i> УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИПФЕЙКОВ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	428-439
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH BO'YICHA CHET EL DAVLATLARI TAJIRIBASI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL	440-448
<i>Rakhmonov Tolib</i> ISSUES OF DETERMINING THE CIVIL LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN	449-454
<i>Sobitxonov Joxongir Zunnurxon o'g'li</i> ISLOM BANKLARI FAOLIYATIDA "FATVO SHOPPING" AMALIYOTI VA UNING OLDINI OLISH BO'YICHA HUQUQIY MEKANIZMLAR	455-462
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA SUKUKNI RIVOJLANTIRISH: HUQUQIY ISLOHOTLAR, INFRAUZILMA, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	463-472
<i>Юнусов Достонбек Анваржон угли</i> ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	473-481

<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanishbayevich</i> JINOYAT PROTSSESSIDA AYBLOV FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRUVCHI SUBYEKTLARNING HUQUQIY MAQOMIGA OID MUAMMO VA YECHIMLAR	482-489
<i>Xidirov G'anisher Tojimurodovich</i> TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USTIDAN SUD NAZORATINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	490-499
<i>Baxronov Ravshan Rashid o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKT VA INSON HUQUQLARI: NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	500-504
<i>Усмонов Малик</i> ОТСЛЕЖИВАНИЕ И ЗАМОРАЖИВАНИЕ НЕЗАКОННО ПОЛУЧЕННЫХ АКТИВОВ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ	505-510
<i>Abdusatarov Jaloliddin Sharafutdin o'g'li</i> RAQAMLI AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ NIZOLARNI HAL QILISHNING MUQOBIL USULLARI	511-517
<i>Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi</i> TIBBIYOT XODIMINING KASBIY JAVOBGARLIGINI SUG'URTALASHDA SUG'URTA TOVONI, SUG'URTA PULI VA SUG'URTA MUKOFOTI TUSHUNCHALARINING MOHIYATI	518-524
<i>Ibodullo Xayrullo Jaxongir o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY DAVLATLAR SUDYALARINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAQOMI	525-530
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xolmatova Ziroatxon Anvarovna</i> BO'LG'USI PEDAGOGLARDA NOSTANDART TESTLARNI TUZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	531-534
<i>Mamajonova Gulnoza Karimovna</i> AXLOQIY VA ESTETIK TARBIYA INTEGRATSIYASINING PEDAGOGIK ASOSLARI	535-539
<i>Gulomova Komila Maxamatjanovna</i> TA'LIMDA FAOL O'QITISH METODLARINING SAMARADORLIGI: TAJRIBA VA TAHLIL	540-544
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i> BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHI –PEDAGOGLARINING IJODIY KOMPETENSIYALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	545-549
<i>Фадлиева Амина Ильхамовна</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПЕДАГОГИКА КАРЛА РОДЖЕРСА И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	550-556
<i>Rajabov Eldor Erkinovich</i> THE ROLE OF PEER REVIEW TO IMPROVE WRITING EFFECTIVELY AMONG EFL STUDENTS	557-561
<i>Jumagulova Aziza Abduljalil qizi</i> BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDOKILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	562-573

<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i> "MOTIVATSION YONDASHUV" HAMDA "KREATIV FIKRLASH" TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATI	574-578
<i>Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi</i> BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA PRAGMATIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	579-585
<i>Hamroyeva Robiya Sherali qizi</i> KELAJAK PEDAGOGLARINING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-591
<i>Tug'anboyeva Zamiraxon Shuxratbek qizi</i> TALABA KURASHCHI QIZLARNING KUCH CHIDAMLILIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH METODIKASI	592-598
<i>Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi</i> WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH	599-602
<i>Солохиддинова Фазилатхон Мухиддин кизи</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ УСВОЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ	603-611
<i>Ниязова Регина Рустамовна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА	612-615

Received: 2 October 2025
Accepted: 15 October 2025
Published: 25 October 2025

Article / Original Paper

STAGES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL CULTURE IN THE TERRITORY OF UZBEKISTAN

Azamova SitoraAyonovna

Shakhrisabz State Pedagogical Institute of Social SciencesDepartment

Abstract. The article describes the stages of the formation and development of ecological culture in Uzbekistan. The analysis of the stages of formation and development of ecological knowledge and ecological culture in educational institutions of Uzbekistan in connection with the stages of development of spirituality is carried out. This is an important guideline for the stages of development of ecological culture.

Keywords: ecology, Ecological culture, Avesta, hadith, globalization, yasna, Goths, ideology, archaic, Islam.

O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Azamova Sitora Ayonovna

Shahrissabz davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar
kafedrasi f.f.f.d (PhD), v.b dotsent

E-mail: azamovasitora04@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston zaminida ekologik madaniyatning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari haqida so'z yuritiladi. O'zbekiston ta'lim muassasalarida ekologik bilimlar va ekologik madaniyatning shakllanish va rivojlanish bosqichlarini ma'naviyatning rivojlanish bosqichlariga bog'lab tahlil qilingan. Bu ekologik madaniyatning rivojlanish bosqichlari uchun muhim ko'rsatma hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ekologiya, ekologik madaniyat, Avesto, hadis, globallashuv, Yasna, gotlar, mafkura, arxaik, Islom.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI9Y2025N30>

Kirish. Ekologik madaniyatning shakllanish jarayoni O'zbekiston tarixining eng qadimgi davrlariga borib taqaladi. Ekologik madaniyat tushunchasi o'zbek xalqlari ilmiy merosida o'lmas qadriyatga aylangan va farzandlar tarbiyasida muhim e'tibor qaratilgan yo'nalish sifatida namoyon bo'lib kelgan. Qadimgi Turon o'lkasi jahonning ilk madaniyat o'choqlaridan hisoblanadi. O'lkada yuzaga kelgan ilmiy merosning qanchalik noyob ekanligi og'zaki va yozma manbalarimizda o'z ifodasini topgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. V.A.Burigin va N.I.Marsinkovskayaning "O'zbekistonda tabiatni muhofaza qilish" nomli asarida inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning sezilarli aloqasini neolit davri bilan bog'laydi. Inson yaralgandan tabiat bilan o'zaro munosabatlarga kirishgan va ma'lum darajada o'z ta'sirini ham o'tkazgan. Ekologik madaniyat bilan shug'ullanuvchi olimlar ekologik madaniyatning rivojlanish davrlarini turli bosqichlarga bo'lib o'rganishgan. Sohoni o'rganuvchi olimlar ekologik madaniyatning ilk bosqich jarayonlarini ekologik madaniyat deb emas, ekologik dunyoqarash va qadriyat sifatida ko'rib chiqadi. Insonning hayot tarzi mintaqalar xususiyatidan kelib chiqib takomillashib

borgan, ammo tafakkuridagi o'zgarishlarda juda yaqinlik mavjud bo'lgan. Agar yaqin mintaqalar bo'ladigan bo'lsa ularning ehtiyoji ham, tafakkuridagi o'zgarishlar ham juda o'xshash bo'lgan. Islom ta'limotining Arabiston yarim orolida paydo bo'lishi o'ziga xos mahsulotlar va tabiat ehsonlarini qonunchilik darajasidagi qadriyatga aylantirgan. Arabiston yarim orolida suvga bo'lgan ehtiyoj ancha yuqori bo'lib, uni isrof qilmaslik qonunchilik bilan belgilangan. Inson sog'ligi bilan bog'liq jarayonlarga ham alohida e'tibor berish dolzarb muammolardan hisoblangan va ozodalikka, saranjomlik, sarishtalik, poklik, halollik, tejash, qadriga yetish kabi tushunchalar ekologik bilimlarning rivojlanib borishiga xizmat qilgan [2].

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada quyidagi ilmiy-uslubiy yondashuvlar qo'llanildi: Nazariy tahlil usuli – mavzuga oid ilmiy manbalar, turli davlatlardagi ijtimoiy va madaniy jarayonlarni o'rganishga yo'naltirilgan.

Taqqoslash usuli – turli madaniyatlar, jamiyatlar va davrlar kesimida ekologik madaniyatning ta'siri va madaniyatlararo aloqa shakllarini solishtirishda qo'llanildi.

Muhokama. Ekologik bilimlarning rivojlanishi va ekologik madaniyatning takomillashish jarayoni yangi davrning boshlanishi bilan bog'liq. XVIII – XIX asrlarga kelib, ishlab chiqarishning taraqqiy etishi ekologik bilimlarga bo'lgan ehtiyojning ortishiga sababchi bo'ldi. O'zbekiston hududida ekologik bilimlarning qadimdan rivoj topib kelganligini yuqorida ham ta'kidlab o'tdik. Ekologik bilimlarning shakllanishi va rivojlanish jarayonlarini tizimli o'rganish uchun uning taraqqiyot bosqichlarini aniqlashtirish orqali yakdil xulosaga kelish maqsadga muvofiq bo'ladi. Ekologik bilimlarning shakllanishi va rivojlanishini bosqichlarga bo'lib o'rgangan olimlar ko'p.

Aslida ma'naviyatning shakllanishi inson ekologik dunyoqarashining yuzaga kelishiga zamin yaratdi. Shunga ko'ra, O'zbekiston hududida ekologik madaniyatning shakllanishi va rivojlanishini tarixiy jihatdan besh bosqichga bo'lamiz [3].

Birinchi bosqich. Ilk qadimgi (arxaik) va zardushtiylikka bo'lgan davr. Mamlakatimiz hududida ekologik madaniyatning ilk kurtaklari inson ma'naviyatining shakllanishi jarayonida yuzaga kelgan. Ibtidoiy urug'chilik jamoalarida insonlarning tabiat bilan birligini (stixiyali-primitiv bo'lsa ham) asoslovchi «ekologik tafakkuri» mavjudligi haqidagi dalillar, asotirlar saqlanib qolgan.

Ikkinchi bosqich. Zardushtiylikdan islomgacha bo'lgan davr. Mintaqada zardushtiylik dinining paydo bo'lish arafasida odamlarning ekologik dunyoqarashi ancha shakllangan edi. Zardushtiylik ta'limoti inson ekologik dunyoqarashini takomillashtirdi. Zardushtiylik ta'limoti davlat (Katta Xorazm, Baqtriya, Eron) dini darajasiga ko'tarildi. Ayrim ma'lumotlarga qaraganda, jahon madaniyati markazi qadimgi afsonaviy Atlantida halokatidan keyin Himolay, Tibet tog'lari va Turon tekisliklariga ko'chganligi keltiriladi. Mana shu sabab zardushtiylik ta'limoti juda ko'plab (yahudiy, budda, xristian va islom) din sohalariga milliy ta'sirini ko'rsatgan va ilmiy manba vazifasini o'tagan. Zardushtiylikning to'rt unsur: olov, suv, havo va tuproq haqidagi ta'limoti miloddan avvalgi ikkinchi mingyillikda Xitoy, Hindistonga, miloddan avvalgi VII – VI asrlarda Yunonistonga tarqalib qator falsafiy maktablar va yo'nalishlar shakllanishiga nazariy asos bo'lgan.

Ilmiy asoslangan va qonunchilik darajasiga ko'tarilgan birinchi manba ham "Avesto"dir. "Avesto"da keltirilishicha, ekologik ahamiyatga molik qasidalarda bog'-rog'lar, o'simlik va hayvonlar olami, suv, tuproq va havoga inson yashashi uchun muhit sifatida hurmat bilan qarash joizligi, ularning sofligini, tozaligini saqlash haqida qiziqarli fikrlar mavjud. Ularda tabiat

komponentlarining o'zaro aloqasi odamlar yashashiga xizmat qilishi, inson va tabiiy muhitning bir-biri bilan chambarchas bog'liqligi masalalari tilga olingan. Masalan, "Avesto"ning ikkinchi daftari bo'lmish "Yasna"dagi 1-got 16-bandida "...yaylovlar, suvloqlar, ... suvlar, yerlar, giyohlar, zaminu osmon; ... Sipandmiynu yaratgan jamiki mavjudot"ni "madh etaman" deyilgan bo'lsa, 6-gotning 11-bandida "Mazda yaratgan barcha ashavan suvlarni olqishlaymiz. Mazda yaratgan barcha ashavan giyohlarni olqishlaymiz" degan fikrlar tabiatning ana shu komponentlariga olqishlarni va ularga yuksak hurmat ko'rsatilishi zarurligini ifodalaydi. Bu fikrlar 17-gotning 12, 16-bandlarida, 22-gotning 18-bandida, 24-gotning 24-bandida, 38-gotning 3-5-bandlarida va boshqa joylarda juda ko'p bor, takror va takror tilga olingan [1].

Uchinchi bosqich. Islom mafkurasi va chor Rossiyasi bosqinigacha bo'lgan davr. Uchinchi bosqich davri birinchi, ikkinchi bosqich kabi ko'p mingyillikni o'z ichiga olmasa-da, ming yildan ortiq davrni qamrab oladi. Bu davrda ekologik madaniyatning shakllanish darajasi dastlabki ikki bosqichga qaraganda ancha taraqqiy etgan, ta'lim berish jarayoni rivojlanganligi bilan ajralib turardi. Bu vaqtga kelib, tabiat va inson o'rtasidagi munosabatlar ilmiy nazariyasida "ekologik universalizm"ning ilk ko'rinishlari namoyon bo'ldi. Ekologik mazmundagi talablar islom dini va uning muqaddas kitoblari – Qur'oni karim, Hadisi shariflarda yanada kengaytirildi va rivojlantirildi. Islomgacha mavjud ilmlar o'zaro mazmunan falsafiy tahlil qilinib, "inson-jamiat-tabiat" modeli asosida yo'naltirildi. Umuman, islom dini tabiat ne'matlaridan voz kechishni talab qilmaydi, balki, ularni Allohning o'zi bandalari uchun yaratib qo'yganligi bois, faqat me'yorni saqlash, ortiqcha isrofgarchilikka yo'l qo'ymaslik talab etiladi. Islom dinida halol va harom, savob va gunoh, yaxshi va yomon, toza-ozodalik, inson va har qanday jonli mavjudotga rahm-shafqat (butun borliqqa) iymon-e'tiqodning oliy qadriyatlariga aylantirilgan. Islomdagi odillik (adolatlilik) tamoyili faqat insonlarga emas, balki butun borliqqa nisbatan yo'naltirilganligi ekologik madaniyatning diniy me'yorlar asosida ham rivojlanib kelayotganligini anglatadi.

Qur'oni karim va Hadisi sharifda tabiatga munosabatning diniy normalari, ekologik munosabatlarga oid qoidalar berilgan. Masalan, "An'om" surasida: "Isrof qilmangiz! Albatta U isrof qilguvchilarni sevmaydi", – deb qayd etilgan. Shuningdek, "Baqara" surasida: "Osmonlar va Yerdagi bor narsa Allohnikidir. Ichingizdagi narsani oshkora qilsangiz yoki yashirsangiz ham Alloh sizlarni u bilan hisob-kitob qilur", – deyilgan. Barcha narsalar Allohnik ekan, inson ham Allohnikidir. Ammo, barcha narsalar inson uchun, uning manfaati uchun berilgan. Shunday ekan barcha narsalarni asrab-avaylash ham insonning o'ziga berilganligi nazarda tutilgan. Jumladan, Qur'oni karimning "Furqon" surasi 2-oyatida: "U – ... barcha narsani yaratib (aniq) o'lchov bilan o'lchab qo'ygan Zotdir", deyilgan [7]. Ya'ni dunyodagi har bir narsa suv, tuproq, havo, hayvonot olami, nabotot olami hammasi Alloh taolo tomonidan muayyan o'lchov bilan bir-biriga o'zaro bog'liq qilib yaratilgan. Agar bu muvozanat buziladigan bo'lsa, tabiat, shu jumladan, inson uchun ham jiddiy muammolar kelib chiqadi.

To'rtinchi bosqich. Chor Rossiyasi va Sovet Ittifoqi mustamlakachilik davri. Ekologik madaniyatning rivojlanish jarayonlariga xos davr sifatida namoyon bo'ldi. Ekologik bilimlar va ekologik madaniyatda universallashtirish tezlashdi. Jahon ilm-faniga "ekologiya" atamasining kirib kelishi ham to'rtinchi bosqich davriga to'g'ri keldi. Mana shu davrda jahon xalqlarida ekologik inqirozning namoyon bo'lishi kundan-kunga aniqlashayotgan edi. Yangi sanoatchilik taraqqiy etib, tabiatga tajovuzkorlik oshib bordi. Yevropada xom-ashyo tanqisligi kuchaydi. Ekspluatatsion harakatlar kengaydi. Chor Rossiyasi va Angliyaning mustamlakachilik siyosati

O'rta Osiyo mintaqasi tomon tezlashdi. Mintaqa chor Rossiyasi ta'sirida qoldi. Milliy qadriyatlar, an'analar tazyiqqa uchradi. Aholini bilimsizlikka mahkum etish, ziyolilarni qatag'on qilish kuchaydi. Ammo ekologik bilim berish va ekologik madaniyatni shakllantirishga doir qarashlar susaymadi. Ekologik bilimlardan xabardor bo'lish umumjahon xalqlari madaniyatiga aylandi. Turkiston hududiga Yevropa ekologik madaniyatiga xos xislatlar kirib kela boshladi [8].

Beshinchi bosqich. Mustaqillik davri. O'zbekistonning mustaqillikka erishishi ekologik bilim berish va ekologik madaniyatni oshirish sohasida yorqin davrni boshlab berdi. Barcha ta'lim muassasalari zamonaviy va milliy qadriyatlar asosida qayta shakllantirildi. Ayniqsa umumiy o'rta ta'lim tizimida maxsus ekologiya fani, ijtimoiy fanlar tarkibida atrof-muhit muhofazasiga doir mavzular kiritildi. XX asr oxiriga kelib jahonda ekologiya mavzusi "Ijtimoiy falsafa"ning uzviy tarkibi sifatida qaraldi va bir qancha asarlar yaratildi. O'zbekistonda ham ekologiyani falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilish ancha takomiliga yetdi.

Natijalar. Inson madaniyatining takomillashuvi tabiat va jamiyat manfaatlariga parallel munosabatda bo'lish va rivojlanish jarayonlari ekologik madaniyatning shakllanish omillariga bevosita bog'liqligi ilmiy tahlil qilingan. O'zbekistonda ekologiyaga beparvolik olamshumul fojialarni keltirib chiqarishi ilmiy va amaliy jihatdan isbotlanib, barcha fuqarolarning, shu jumladan, maktab o'quvchilarining ekologik bilimi va madaniyatini oshirish ishlari tizimli yo'lga qo'yilganligi; ekologiya muhofazasi davlat siyosati darajasiga ko'tarilganligi; barcha sohalar ekologiyalashtirilishi haqida yangicha ekologik tafakkurning o'ziga xos jihatlari aniqlangan. Ekologik madaniyatning shakllanishi, rivojlanish jarayonlarining umumiy tahlili sohaga doir olimlarning fikr va mulohazalaridan kelib chiqib turkumlashtirilgan va ekologik madaniyatning rivojlanish bosqichlari aniqlashtirilgan [9].

Xulosa. Birinchidan, ekologik bilimlar va ekologik madaniyatning shakllanish va rivojlanish bosqichlarini tahlil etish tizimini asosan to'rt guruhga ajratish maqsadga muvofiq;

ikkinchidan, O'zbekiston hududida ekologik bilimlar va ekologik madaniyatning shakllanish va rivojlanish bosqichlarini tabiatning inson ustidan hukmronligi va insonning tabiat ustidan ekstensiv asosda hukmronligiga bog'lab talqin qilish nisbiy xulosalarni keltiradi;

uchinchidan, O'zbekiston ta'lim muassasalarida ekologik bilimlar va ekologik madaniyatning shakllanish va rivojlanish bosqichlarini ma'naviyatning rivojlanish bosqichlariga yaqinroq bog'lab talqin qilish nisbatan aniqlikni tashkil etadi;

to'rtinchidan, O'zbekiston hududida ekologik bilimlar va ekologik madaniyatning shakllanish va rivojlanish bosqichlarini shartli ravishda beshta: 1) ilk qadimgi (arxaik) va zardushtiylikkacha; 2) Zardushtiylikdan islomgacha; 3) Islom mafkurasi va chor Rossiyasi bosqinigacha bo'lgan; 4) chor Rossiyasi va Sovet Ittifoqi mustamlakachiligi davri; 5) Mustaqillik davri bosqichlariga ajratib o'rganish samarali hisoblanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Avesto. Tarixiy-adabiy yodgorlik.-T., fors tilidan Asqar Mahkam tarjimai. "Ta'lim nashriyoti", 2021.
2. Aymatov A.Q. Shaxsning tabiatga ekoestetik munosabatini shakllantirish masalalari. -T.: "Fan va texnologiyalar", 2017. -B.9.
3. Djurakulov X. Zamonaviy ekoturizm rivojida shaxs ekologik huquqiy ongini yuksaltirish zaruriyati: Fals.f.d. (DSc) diss. avtoref. – Samarqand: SamDU, 2022. .
4. Kistaubayev S.U. Shaxs ekologik dunyoqarashini shakllantirishda milliy qadriyatlarning roli: Fals.f.f.d. (PhD) diss. avtoref. – Samarqand: SamDU, 2019.

5. Omonov B. Diniy qadriyatlarda ekologik madaniyat masalasi// Ta'lim, fan va ishlab chiqarishda intellektual salohiyatli yoshlarning o'rni yosh olimlar, magistrant va talabalarning an'anaviy XII respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi.-Samarqand, 2015. – B.198-199.
6. Qilichev F. Shaxs ekologik madaniyatini shakllantirishda diniy qadriyatlarning roli: Fals.f.f.d. (PhD) diss. avtoref. – Toshkent: O'zMU, 2022.
7. Qur'oni karim va o'zbek tilidagi ma'nolarining tarjimasi –T. "Hilol-nashr", 2021. – 620 b.
8. Витторио Хиёсле. "Философия и экология". М., "Издательская фирма АМІ", 1994.
9. Мэри Бойс. Зароастрийцы: верования и обычаи. –М.: "Наука", 1989; Бойс М. Зардуштийлик тарихи. 1 том. Лейден-Келн. 1982.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).